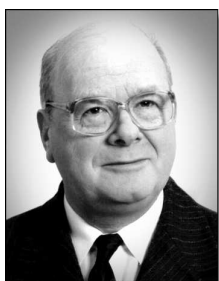

„Akiknek tapasztalatuk van, sokkal inkább sikert aratnak, mint akiknek jó elméleti tudásuk van, de nincsen tapasztalatuk.” (Arisztotelész)

Cs

CSIHA LÁSZLÓ (Debrecen, 1939. július 20. – Hajdúböszörmény, 2015. december 29.) magyar-francia szakos középiskolai tanár, igazgatóhelyettes

Értelmiségi családban született dr. Sziklai Ilona görög–latin szakos nyelvtanár és dr. Csíha Antal történelem–földrajz szakos gimnáziumi tanár egyszülött gyermekeként. (A *Pedagógusok arcképcsarnokában* dr. Csíha Antalról 2002-ben, dr. Sziklai Ilonáról a 2004-es kötetben jelent meg névcikk.)

Az otthonról hozott műveltséget tovább gazdagította nívós folyóiratok és könyvek olvasásával, könyv nélkül idézett versekkel, lenyűgöző irodalmi és bibliai ismerettel.

Felesége, Mező Erzsébet matematika–ábrázoló geometria szakos gimnáziumi tanár és igazgató, akivel életszövetséget kötött, erős társként állt mellette, s a Weöres Sándor-i lélek támaszt lelt benne.

A *hajdúböszörményi Bocskai István Gimnáziumban* érettségizett, oda tért vissza tanári diplomája megszerzése után. 40 évig tanított és nevelt a gimnázium nappali, levelező és esti tagozatán. Nemzedékek sorát nevelte fel, 8 osztály lehet hálás neki osztályfőnöki munkájáért. Szerény, intelligens, okos tanításával híveket szerzett magának. Képes volt a lényegét kiemelve életműveket 1-2 órában megtanítani, tételeket nyolc mondatban összefoglalni, az ismeret esszenciáját megragadni, és átadni a diákoknak. Ha tanított, ha előadott, mindig az egyszerűsége, átláthatóságra, francia világosságra törekedett. Tisztelte hallgatóságát, a diákokat, s ezt a tiszteletet, szeretetet mindenki megérezte.

Francia nyelvismeretét több hónapos franciaországi kurzusokon bővítette. 1984-ben magyar szakos diplomáját újította meg a magyar komplex tanfolyam elvégzésével. Érettségi vizsgára készített félszáz osztályt magyar nyelv és irodalomból, több tucatot francia nyelvből, sőt éveken át művelt, sokoldalú érettségi elnökként is tevékenykedett a megyében. Igazgatóhelyettesi munkájában a kollegialitás vezérelte, pedagógiai műhely volt a vele való beszélgetés, a tanulmányi kirándulás, a minisztériumi látogatás. Értő gonddal felügyelte az iskolai alapítványok munkáját.

Finom humorával, műveltségével több nemzedék példaképévé vált. Évtizedeken keresztül szerkesztette a *Hajdúdiák* iskolai újságot, pártfogolta a diákköltőket, felújította és hagyománytette a karácsonyi ünnepkört, a böszörményi betlehemes játékot. Felkarolta a neves pedagógusok emlékének ápolását, életrajzuk megírását, a gimnáziumi, helytörténeti és a megyei pedagógiai

arcképcsarnok kiadványainak szerkesztését. Számptalan ünnepi és alkalmi műsor szerkesztése fűződik az ő nevéhez. Megteremtette a rendhagyó magyarórák évtizedes hagyományát, vállalta az író-olvasótalálkozók moderálását, Kertész László életművének ápolását, az érettségi tételének kidolgozását, a helyi alkotók támogatását.

Éveken keresztül tartott színvonalas előadásokat a városi TIT és a könyvtár szervezésében, majd a helyi keresztény értelmiségi körben, a Vasvári Pál Társaságban. Irodalmi, pedagógiai és helytörténeti munkáival és dolgozataival a város kulturális életének tevékeny részese lett. Részt vett Hajdúböszörmény város közéletében: művészeti és szavalóversenyek zsűrijében, az önkormányzat Művelődési és Oktatási Bizottságának külső szakértőjeként. Hittel munkálkodott a református gyülekezet presbitereként, tevékenykedett a páratlan értékű orgona megmentéséért.

Böszörményisége – vallomása szerint – nem a tájszólásban, hanem az itt élő emberek és a táj szeretetében gyökerezett. Humorral, derűvel szemlélte az életet. Képes volt az irónia ezernyi árnyalatát felragyogtatni, s azok közül mindig a legelsőt, a magára vonatkozó öniróniát. Napjaink utolsó úriembere volt, nem tudtunk oly előre köszönni neki, hogy ő hamarabb meg ne emelte volna a kalapját. Alkalmi versekben, köszöntésekben, figyelmességben példaadó magatartást tanúsított. Mindig megtalálta, hogy a bánatban levő embert derűvel bátorítsa, azok mellé álljon, akik esendők és megfáradtak. Polgári, értelmiségi, gazdag és tartalmas életet élő pedagógus, akinek hatóköre mind az iskolán, mind a városon és megyén túl is terjedt.

Mezőné Szabad Erzsébet, egykori gimnáziumi tanítvány, magyar–oros z szakos kolléga emlékei: „1975-ben beiratkoztam a Bocskai István Gimnáziumba, Csiha Laci bácsi lett a magyartanárom. Lenyűgözött lexikális tudása, műveltsége, a memoriterek ismerete színessé tették az órákat, finom humora még a helyesírási szabályok megjegyzésében is segített. A benne lévő szerénység és humánus révén a diákok azonban nem féltelmentes teherként élték meg ezt a tudást, hisz mindig hagyta sikerélményhez jutni tanítványait. Ugyanakkor kimondta azt, amit ki kellett, ha a diák érdeke azt kívánta.

Aztán amikor visszakerültem ide tanítani, kollégaként is a tanítványa voltam még hosszú ideig. Ötödévesként a tanítási gyakorlatomat is itt végeztem, s ragaszkodtam hozzá, hogy ő legyen a vezetőtanárom. A rá jellemző szerénységgel el akarta háritani ezt, hogy menjek máshoz, lássak más mintát. De tudtam, hogy nekem rá van szükségem. Mert ha hibázom, finoman kijavít, de nem rombolja le hiányos önbizalmamat. Amikor jött hozzám órát látogatni, szorongásomat a szokásos szerény megjegyzésével oldotta: megyek tanulni Erzsikéhez, majd hozzátette, hogy 15 évig épül az ember a pályán, aztán szürkül.

Akkor ezt nem értettem, ma már tudom, hogy mire gondolt. Természetesen ott és akkor is én tanultam tőle. Különösen emlékezetes számomra a zárótanítás óratervének elkészítése Vörösmarty Előszó című verséhez.

Az első érettségi dolgozatok javításakor is hozzá fordultam segítségért, s feleségével, Erzsike nénnel együtt máig használható tanácsokat adtak nekem.

Ha panaszkodtam, hogy mennyi feladatom van kezdő tanárként, csendesesen megjegyezte: teher alatt nő a pálma. Be kellett látnom, igaza volt. És egész tanári pályámon elkísér az a mondata is, hogy ne azt akarjuk tudni, hogy mit nem tud a gyerek, hanem azt, hogy mit tud.

A kétszintű érettségi bevezetésekor a regionális kultúra témaköréhez Kertész Lászlót választottuk. Természetesen Laci bácsihoz fordultunk, elegendő szakirodalom hiányában. Szó nélkül teljesítette a kérésünket, megírta az életrajzot és verselemzéseket, azóta is használjuk a tanítás során. Többször járt nálam osztályfőnöki órán, legutolszó alkalommal a tavaly érettségizett osztályomban 2012-ben tartott Böszörmény utcaneveiről élvezetes előadást.

A fenti példák mind azt igazolják, hogy nagyon művelt, szaktárgyát magas szinten ismerő tanár volt Laci bácsi, de ami legalább ennyire fontos: mindig minden helyzetben önzetlen, segítőkész és szerény ember volt, aki sohasem toladott, de mindig ott volt, amikor szükség volt rá. Több generáción keresztül sok magyartanár került ki a keze alól, jelenleg a gimnázium magyartanárai közül hárman az ő tanítványai vagyunk.”

Balla Sándor tanítvány, kolléga és barát emlékezése: „Nem életrajzot akarok írni, csak megemlékezést egy igaz emberről, egy nagybetűs Tanárról, aki volt tanárom, kollégám, barátom. Igaz, református hitben élő személyiség volt. Tisztelte, és ha kellett, segítette embertársait. Nem csak az iskolában! Hányan fordultak hozzá tanácsért, amelyet ő sohasem tagadott meg. Ez az önfeláldozás családi indíttatású is volt. Tudás, segítőkészség, hit. Udvariaságáról legendák szólnak. Köszönésben nem lehetett megelőzni. Egyszer azt mondtam neki, hogy ő olyan, hogyha színházban előbb ül egy serral, a háta mögött levőktől bocsánatot kér, hogy háttal fordít nekik. Mosolygott...”

Ha valami nem jutott eszembe (főleg irodalomból), telefonon felhívtam, és ő azonnal válaszolt, ő volt a lexikonom. Ő írta könyveim előszavát, ő volt a lektorom, vagyis barátom.

Feleségével, Erzsikével csodálatos harmóniában éltek. Az emberszeretet mellett az állatszeretet is jellemezte őket. Mondtam is nekik, hogy szívesen lennék náluk kutya...

Az őt talentumos szolga, aki megőrizte és szétosztotta talentumait. Mert a tudás és a szeretet szétosztva sokszorozódik! Emléke, szelleme velünk marad."

Részletek *dr. Lévai Antal* tanítvány, barát búcsúbeszédéből: „Magyar–francia szakos tanár volt, de mindig igyekezett túllátni az iskola falain és megismerkedni a kortárs irodalmi, képzőművészeti és társadalomfilozófiai áramlatokkal. Egész életében a jó, a szép, az igaz, az igazságosság és a szentség megvalósítására törekedett. Tudta, hogy mit kell magas vagy végső értéknek tartani. Engem ő tanított meg arra, hogy a szellemi és érzelmi teljesítmények a tiszta öröm formái. Inspirált és támogatott. Az elmúlt 35 évben minden fontosabb írásomat megmutattam neki, először a verseimet és novelláimat, aztán az újságcikkeimet, később a tanulmányaimat. Valószínűleg én vagyok az egyetlen ember ezen a bolygón, akinek megvan az egykori gimnáziumi diáklap, a Hajdúdiák 1982 és 1985 között kiadott minden lapszáma. A borítójukon ez áll: »Szerkesztők: Csiha László tanár, Lévai Antal tanuló«.

Bár Hajdúböszörményben érezte igazán itthon magát, de feleségével, Erzsike néniével sokat utaztak. Nagyon szép közös kirándulásokat tettek Erdélybe, Szlovákia magyarok lakta területeire, Horvátországba és Franciaországba. Közvetlenségüket és szeretetüket utazásaik során az idegenek is szeretettel viszonzták.

Laci bácsi szaktárgyainak tanítása mellett tevékenyen részt vett városunk kulturális és közéletében. Számos előadást, könyvbemutatót, kiállítás-megnyitót tartott, utóbb városi költészeti versenyeket szervezett. Felsorolni sem tudom, hogy hány szervezet, társaság vagy kör munkájában vett részt. Élete végéig azon dolgozott, hogy a Hajdúböszörményben élők, illetve a helyi közösségek aktív kulturális életet éljenek. Az egyik alapítója és aktív tagja volt a Kertész László Hajdúsági Irodalmi Körnek. Irodalmi előadásaival, Kertész Lászlóról szóló megemlékezéseivel rendszeresen segítette az egyesület munkáját. A tagok tisztelettel csodálták közvetlenségét, felkészültségét. Ő pedig annak örült, hogy Böszörményben újra erőre kapott az irodalom, és kiváltképp annak, hogy 2012 óta városunkban nemzetközi írótábor is működik.

Szellemes, humoros ember volt, megfelelő mennyiségű öniróniával megáldva. Köztudott volt, hogy óráin az összes verset fejből szavalta. A mi osztályunknak azonban egyszer elmesélte, hogy valamilyen szabályzat a tanárok számára akkoriban, a 80-as években tiltotta, hogy a verset könyv nélkül adják elő. Ezért ő az előírásoknak megfelelően mindig a kezében tartotta az adott verseskötetet, bár ügyet sem vetett rá. Így is történt az egyik irodalomórán, a 18-as teremben szokása szerint lassan sétálva, a kötetet a kezében tartva, egészen a szájáig felhúzza adta elő a költeményt. Egy ponton az ablakhoz ért, amikor szavalás közben, két hexameter közé beékelve kiköszönt az emeleti ablakból egy, a Dorogi utcán haladó ismerősének, hogy »Kezicsókolom!«. Az egész osztály felnevetett, ő azonban először nem értette, hogy mi min kacarászunk. Majd, amikor elmagyaráztuk, hogy mi történt, hogy ő a verslátat megtoldotta egy »kezicsókolommal«, ő is tiszta szívből velünk nevetett.

Laci bácsi és Erzsike néni ketten voltak egy. Kölcsönös tiszteletben és nagy szeretetben éltek. Nem pusztán férj és feleség voltak, hanem szellemi társak is. Az én szememben ők Hajdúböszörmény egyik legnagyobb hatású pedagógus házaspárja. Kettejüket együtt szemlélve lehet igazán megérteni, hogy ki volt Csiha László."

A Karácsony Sándor Pedagógiai Egyesület vezetőségi tagjaként több mint tíz évig a szerkesztőbizottság munkájában is közreműködött, több arcképvázlatot írt egykori kollégáiról.

Idézet *Ungvári János*, a Karácsony Sándor Pedagógiai Egyesület alapító elnökével folytatott baráti levelezéséből: „Mindenekelőtt segítőkészségedet emelem ki. Bármilyen gondom volt, azonnal kész voltál segíteni. Nagy feladatra vállalkoztunk, s ez egyedül nem megy. Kell egy csapat, amelynek tagjai önzetlenül is a legjobb tudásuk szerint dolgoznak. Mai világunkban ez ritkaság. A te személyiséged egyesületünk rangját emelte, és tevékenységünk színvonalához tevékenységed garancia volt."

Teljességben osztom azt a véleményét – mondja *Ungvári János* –, amelyet hozzám írt egyik levelében a pedagógusok megbecsüléséről fogalmazott: „A magyar kultúrtörténet folyamán a tanítók és tanárok soha nem kapták meg azt az erkölcsi és anyagi elismerést, amelyet megérdemelték volna (...) pedig végignéve a kötetek szócikkeit, az ott megjelent írásos portrékból egy lelkiismeretes, magas erkölcsű társadalmi réteg képe rajzolódik ki, s hazánk nagy tévedése, hogy ezt a hivatáscsoportot nem méltányolta eléggé."

Tapasztalatait szívesen közreadta pályázati dokumentumok, publikációk formájában.

Díjazott pedagógiai pályázatai: Tanító Múzeum (1976); Az iskola hagyományainak felhasználása a nevelésben (1980/81); Értékelés és önértékelés az oktatási folyamatban (1982); A kiemelkedő felkészültségű tanulókkal való differenciált foglalkozás (1983); Fórum-díj az Alkotó pedagógus – alkotó iskola tanácskozáson (1983); A pedagógusok szerepei és szerepkonfliktusai

ma (1996); Egy hajdani partikula ünnepe (Köznevelés); Magyar Iskolaszék Egyesület jubileumi pályázatának különdíjasa (2000)

Publikációi, tanulmányai:

- *A hajdúböszörményi Bocskai István Gimnázium jubileumi évkönyve 1621–1971.* Szerkesztő, társszerzője édesapjával, dr. Csiha Antallal a Schola, Gymnazium, Főgimnázium fejezetnek. (Hajdúböszörmény, 1972)
- *A hajdúböszörményi Bocskai István Gimnázium jubileumi évkönyve (1621–1996).* Szerkesztője, iskolatörténeti fejezetének írója (A honfoglalás 1100. éves évfordulója Emlékbizottság támogatásával. Hajdúböszörmény–Debrecen, Alföldi Nyomda Rt. 1996)
- *Hajdúböszörményi honismereti kézikönyv szerkesztője, Hajdúböszörmény utcanevei* című fejezetének szerzője. (Pro Renovanda Cultura Hungariae Trefort Ágoston Szakalapítvány támogatásával. Hajdúböszörmény, Fábrián Bt. 2000)
- *Hiány és hiúság; Kertész László emlékezete* című kötet szerkesztője és a *Mózes* című tanulmány szerzője. (Minden jó könyv egy-egy tanítója a nemzetnek Alapítvány támogatásával. Debrecen, Alföldi Nyomda Rt. 2005)
- *Mihály János emlékezete* című kötet szerkesztője; *Értékteremtés és értékörzés* változó körülmények között fejezetének írója. (Mihály János Alapítvány támogatásával. Debrecen, Alföldi Nyomda Zrt. 2008)
- *Hajdúböszörmény történelmi képeskönyv (1609–2009).* Báthory Gábor, Bocskai István, Iskolaváros, Baltazár Dezső és Sillye Gábor szócikkek írója. Hajdúböszörmény, 2009.
- Publikációi jelentek meg az *Alföld*, az *Új Horizont* és az *Agria* című folyóiratokban.

A *Böszörményi Szemle*, a *Hajdúsági Tükör* folyóiratok és a *Pedagógusok arcképcsarnoka* sorozat szerkesztőbizottsági tagja volt haláláig.

Számos kitüntetést és elismerést kapott társadalmi munkáért, véradásért, szocialista kultúráért, diákközösség segítéséért.

Kitüntetései:

- * Oktatásügy Kiváló Dolgozója (1977)
- * Kiváló Munkáért (1988)
- * Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkereszt (1996)
- * Dr. Molnár István-díj (Hajdúböszörmény városa által alapított kitüntetés – 1999)
- * Az Év Tanára (a Bocskai István Gimnázium közössége által alapított díj – 2000)
- * Hajdúböszörmény Város Díszpolgára (2006)

- * MTA Debreceni Bizottságának oklevele a régió tudományos életének előmozdítása érdekében kifejtett kiemelkedő tevékenységéért (2011)

Amilyen szerényen élt, oly szerényen, szolidan távozott. Díszsírhelyénél százak búcsúztak tőle, kifejezve a hálát, hogy tanítványai, kartársai és kortársai lehettünk.

*Kollégája,
GYULAI EDIT a gimnázium egykori igazgatója
Hajdúböszörmény*